Emisyon Ticareti Sistemini Kim Yönetiyor?

F. Müge Algan*

Özet

İklim değişikliği dünyanın karşı karşıya olduğu en büyük tehditlerden biridir. İklim değişikliğinin önlenmesi için Kyoto Protokolü başta olmak üzere uluslararası ve bölgesel alanda birçok çalışma yürütülmektedir. AB'nin bu alandaki en büyük başarısı Emisyon Ticareti Sistemidir (ETS). ETS, karbon emisyonlarının azaltımını sağlayarak iklim değişikliğinin önlenmesine katkı sağlayacak bir sistemdir. Ancak ulusötesi şirketler ETS'yi kârlarını artıracakları bir pazar olarak görmektedir. Bu yazı, ulusötesi şirketlerin Avrupa Sanayiciler Birliği ve Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu aracılığıyla ETS ile ilgili AB politikalarını etkileme gücünü incelemeyi amaçlamaktadır. İnceleme, ETS'nin ulusötesi şirketlere nasıl hizmet ettiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, Avrupa Birliği, Avrupa Sanayiciler Birliği, Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu, Emisyon Ticareti.

Who is Governing Emission Trading System?

Abstract

Climate change is one of the major threats that world faces with. Including Kyoto Protocol many international and regional studies were being conducted to prevent climate change. Major success of EU in this field is Emission Trading System (ETS). ETS is a system which functions to prevent climate change by reducing carbon emissions. But transnational corporations accept ETS as a huge market which they can ascend their profits. This article aims to examine transnational corporations' power to effect EU's ETS policies through European Round Table of Indusrialists and Business Europe. Article states that ETS works for the interest of transnational corporations.

Keyword: Climate change, European Union, European Round Table of Indusrialists, Business Europe, Emission Trading.

* Dr., A.Ü. SBF Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi **e-posta**: fmalgan@tse.org.tr

Dünya, sıcaklığın düzenli olarak artması sonucunda iklim değişikliği sorunu ile karşı karşıyadır. Dünya ısısının Sanayi Devrimi öncesine kıyasla 2 santigrat dereceden fazla yükselmesi durumunda iklim değişikliği geri dönülemez hale gelecek ve çok büyük etkiler yaratacaktır. Sanayi Devrimine kadar ortalama ısı 10.000 yıl boyunca büyük oranda aynı düzeyde seyretmiştir. Doğru ölçümlerin alınmaya başladığı 1850 yılından bu yana sıcaklık 0,76 santigrat derece artmıştır. Harekete geçilmezse bu yüzyılda 1,8-4,0 santigrat derece arasında ve olasılıkla 6,4 santigrat dereceye kadar artması muhtemeldir. Küresel ortalama yüzey ısısı şu anda 15 santigrat derece civarındadır. Jeolojik ve diğer bilimsel kanıtlar, geçmişte yüzey ısısının en yüksek 27 santigrat, en düşük de 7 santigrat derece olduğunu göstermektedir.

Doğal dengenin bozulmasının en önemli nedenlerinden biri sera etkisidir. Sera etkisini artırarak dünyanın normalden fazla ısınmasına neden olan gazlardan bazıları karbondioksit, metan ve azot oksittir. Bu gazlar modern endüstride ve tarımda kullanılmakta, fosil yakıtların yanmasıyla açığa çıkmaktadır. Ortalama küresel sıcaklık 20. yüzyılda yaklaşık 0,6 santigrat derece artmış, sıcaklığın artmasıyla buzulların erimesi nedeniyle deniz seviyeleri de 10-20 santimetre arasında yükselmiştir. Arktik deniz buzları, son birkaç on yılın yaz ve sonbahar döneminde yaklaşık % 40'a varan oranda incelmiştir. Buna karşılık Antarktika'nın bazı bölümleri daha da soğumuştur. Yüzey ısısı ve troposferdeki ısı arasında bazı çelişkiler göze çarpmaktadır. Bilim adamlarının büyük bir çoğunluğu sera etkisi yaratan gazların yayılımındaki artışın, dünyanın ısısının yükselmesine neden olacağını düşünmektedir. Sera etkisi yaratan gazların emisyonu hemen kesilse bile, başlayan etkilerin uzun bir süre daha devam edeceği düşünülmektedir. Çünkü büyük buz ve su parçalarını da içeren iklim sisteminin normale dönmesi yüzlerce yıl alabilecektir. Sera etkisi yaratan gazların emisyonu engellenmezse, 2100'e kadar ortalama küresel sıcaklığın 1,4-5,8 santigrat derece artacağı öngörülmektedir. Medeniyetin ortaya çıkışından beri küresel ortalama sıcaklığın sadece 1 santigrat derece arttığı düşünülürse durumun ne kadar ciddi olduğu anlaşılabilir.[1] Tatlı su kaynaklarının azalması, gıda üretimi koşullarındaki genel değişiklikler ve seller, fırtınalar, sıcak dalgaları ve kuraklık nedeniyle ölümlerde yaşanacak artış gibi potansiyel tehlikeler gündemdedir. Bu durum en çok, hızlı iklim değişimine karşı hazırlık yapamayan yoksul ülkeleri etkileyecektir. Yaşam alanlarının hızlı değişimine ayak uyduramayan birçok bitki ve hayvan türünün nesli yok olacaktır. Dünya Sağlık Örgütünün verilerine göre, sıtma ve yetersiz beslenme gibi nedenlerden milyonlarca kişi ölümle yüz yüze gelecektir.[2]

1 İklim Değişikliği Nedir?, Bkz.: http://www.kuresel-isinma.org/kuresel-isinma/iklim-degisikligi-nedir-.html, (Erişim Tarihi: 09/08/2009)

2 A.k.

Uluslararası Çabalar

Küresel iklim sistemine olumsuz etkileri nedeniyle insan kaynaklı sera gazı (karbondioksit (CO2), diazotmonoksit (N2O), metan (CH4), hidrofluorokarbonlar (HFC'ler), perfluorokarbonlar (PFC'ler) ve sülfür heksafluorid (SF6)) yayılımını belirli bir düzeyde tutma ya da azaltmaya ilişkin en önemli uluslararası karar, 1992 yılında Rio'da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nın (Yerküre Zirvesi) çıktılarından olan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesidir. Sözleşmenin nihai amacı, "atmosferdeki sera gazı birikimlerini, iklim sistemi üzerindeki tehlikeli insan kaynaklı etkileri önleyecek bir düzeyde durdurmak" biçiminde tanımlanmıştır. Sözleşmenin kalbini oluşturan sera gazı yayılımıyla ilgili yükümlülükler ise "gelişmiş ülkelerin insan kaynaklı sera gazı yayılımının 2000 yılına kadar 1990 yılı düzeyinde tutmak" şeklinde belirlenmiştir. Sözleşme, ülkelerin ortak fakat farklı sorumlulukları, ulusal ve bölgesel kalkınma öncelikleri, amaçları ve özel koşulları göz önünde bulundurularak, tüm taraflara sera gazı yayılımının azaltılarak iklim değişikliğinin durdurulması ve etkilerinin azaltılması gibi konularda ortak yükümlülükler vermektedir. Buna karşılık insan kaynaklı sera gazı yayılımının 2000 yılına kadar 1990 düzeyinde tutma, mali kaynaklar, teknoloji transferi ve fonlar gibi konularda ana yükümlülükler gelişmiş ülkelere (Ek 1'de düzenlenmiştir) bırakılmıştır. Buna ilişkin sözleşme Mart 1994'de 50 ülkenin onay belgelerini sunması ile yürürlüğe girmiştir ve Sözleşmeye şu ana kadar 186 ülke ve AB taraf olmuştur.

1997 yılında ülkelerin özellikle sera gazı emisyonlarının azaltılmasına ilişkin yükümlülükler konusunda bu sözleşmenin yeterli olmadığı yönündeki görüşleri üzerine, tarafların yükümlülüklerinin kuvvetlendirilmesi için 2000 yılı sonrası eylemleri belirleyen Kyoto Protokolü kabul edilmiştir. Protokol, Rusya'nın katılımı ile 16 Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Aralık 2006 tarihinde toplam 169 ülke ve devlete bağlı örgütler anlaşmaya imza atmışlardır. ABD ve Avustralya Protokolü imzalamamış, Çin ve Hindistan gibi bazı ülkeler ise anlaşmaya imza atsalar bile karbon emisyonlarını azaltma şartından muaf tutulmuşlardır. Türkiye, Şubat 2009 tarihinde Meclis kararı ile 2013 yılına kadar Ek 2 ülkeleri içinde yer almak ve karbon emisyon azaltımına bu tarihe kadar gitmemek kaydı ile Kyoto Protokolünü imzalamıştır.

169 ülkeyi, sera gazı emisyonlarının % 55'inden fazlasını kapsayan ve Birleşmiş Milletler şemsiyesi altında küresel kurallar ile belirlenen Protokol, gelişmiş ülke taraflarının insan kaynaklı karbondioksit eşdeğeri sera gazı emisyonlarını, tek başlarına ya da ortaklaşa, her ülke için farklı değerlere sahip emisyon sınırlandırma ve azaltma yükümlülüklerine uygun olarak 1990-2012 yılları arasında ortalama

% 5,2 azaltılmasını düzenlemektedir. Sözleşmeye göre endüstriden, motorlu taşıtlardan, ısıtmadan kaynaklanan sera gazı miktarını azaltmaya yönelik mevzuat yeniden düzenlenecek, daha az enerji ile ısınma, daha az enerji tüketen araçlarla uzun yol alma, daha az enerji tüketen teknoloji sistemlerini endüstriye yerleştirme sağlanacak, ulaşımda, çöp depolamada çevrecilik temel ilke olacak, atmosfere bırakılan metan ve karbon dioksit oranının düşürülmesi için alternatif enerji kaynaklarına yönelinecek, fosil yakıtlar yerine örneğin bio dizel yakıt kullanılacak, çimento, demir-çelik ve kireç fabrikaları gibi yüksek enerji tüketen işletmelerde atık işlemleri yeniden düzenlenecek, termik santrallerde daha az karbon çıkartan sistemler, teknolojiler devreye sokulacak, güneş enerjisinin önü açılacak, nükleer enerjide karbon sıfır olduğu için dünyada bu enerji ön plana çıkarılacak ve fazla yakıt tüketen ve fazla karbon üreten tesislerden daha fazla vergi alınacaktır.

Kyoto Protokolü ile devreye girecek önlemler, pahalı yatırımlar gerektirmektedir. Protokolde devletler iki genel sınıfa ayrılmıştır; Ek 1 ülkeleri olarak anılan gelişmiş ülkeler ve Ek 1'de yer almayan ülkeler olarak anılan gelişmekte olan ülkeler. Ek 1 ülkeleri sera gazı emisyonlarını azaltmayı kabul etmişlerdir. Ek 2 ise Ek 1'in alt kümesidir. Ek 2 ülkeler Ek 1'de yer almayan (gelişmekte olan) ülkelerin masraflarını ödemekle yükümlüdürler. Ek 2'de yer almayan Ek 1 ülkeleri 1992'de geçiş ülkesi olarak tanımlanan ülkelerdir. Ek 1'de yer almayan ülkelerin ise sera gazı sorumlulukları yoktur ve her yıl sera gazı envanteri raporu vermelidirler. Kyoto Protokolündeki hedeflerine uymayan herhangi bir Ek 1 ülkesi bir sonraki dönem azaltma hedeflerinin %30 daha azaltılması ile cezalandırılacaktır.

Kyoto Protokolünde ayrıca, tarafların kendi sınırları içinde alacakları politika ve önlemler öncelikli olmak üzere, yükümlülüklerini daha düşük maliyetle ve ulusal sınırlarının dışında yerine getirmelerini sağlayacak Esneklik Mekanizmaları kabul edilmiştir. Bu Esneklik Mekanizmaları:[3]

a) Emisyon Ticareti (Emission Trading - ET)**:** Kyoto Protokolü'nün 17. Maddesi ile düzenlenmiş olan bu mekanizma, gelişmiş ülkeler (Ek-I) arasında emisyon ticaretini mümkün kılmaktadır. Ek-I listesinde yer alan herhangi bir taraf ülke, belirlenmiş olan emisyon azaltım miktarının bir bölümünün ticaretini yapabilmektedir. Diğer bir ifadeyle taahhüt edilen emisyon miktarından daha fazla azaltım yapan taraf ülke, emisyonundaki bu ilave azaltımı bir başka Ek-I ülkesine satabilmektedir.

b) Ortak Uygulama (Joint Implementation - JI)**:** Protokolün 6. Maddesi ile düzenlenen bu mekanizma ile Ek-I ülkeleri arasında gerekli şartların sağlanması

3 Sedat Kadıoğlu, Orhan Dokumacı, "İklim Değişikliği ve Türkiye", Çalışma Notu, Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Ankara, 2007, s. 5.

koşuluyla bu ülkeler, insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının azaltılmasını veya sera gazlarının yutaklar yoluyla uzaklaştırılmasını amaçlayan projelerden "Emisyon Azaltma Kredisi" (Emission Reduction Unit) kazanmakta ve kazanılan bu kredileri toplam hedeften düşebilmektedir.

c) Temiz Kalkınma Mekanizması (Clean Development Mechanism - CDM)**:** Ek-I ve Ek-I dışı ülkeler arasında uygulanacak olan bu mekanizma, Protokolün 12. Maddesi ile düzenlenmiştir. Bu mekanizma ile Ek-I Dışı ülkelerin sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda sera gazı azaltımına katkı sağlamaları amaçlanmaktadır. Ek-I ülkeleri, emisyon azaltım taahhüdünü gerçekleştirmek için Ek-I dışı ülkelerde yapacakları proje faaliyetleri sonucunda "Sertifikalandırılmış Emisyon Azaltma Kredisi" (Certified Emission Reductions) elde edeceklerdir.

Avrupa Birliği İklim Değişikliği Politikaları

Son 100 yıl içinde ortalama sıcaklık dünya genelinde 0,74 santigrat derece artarken Avrupa'da aynı dönemde sıcaklık yaklaşık 1 santigrat derece artmıştır. Avrupa, küresel ortalamanın üzerinde bir hızla ısınmaktadır. Bu nedenle Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletlerden önce iklim değişikliği ile ilgili politikalar üzerinde çalışmaya başlamıştır. AB, 1990 yılındaki Lüksemburg Çevre ve Enerji Konseyi'nde belirlediği karbondioksit emisyon hedefi ile Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinden önce kendi içinde bir salım hedefi benimseyerek uluslararası çalışmalarda güçlü bir konuma gelmiştir. AB, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi görüşmelerinde, iklim değişikliğinin küresel bir sorun olduğunu, bu nedenle başta gelişmiş ülkeler olmak üzere tüm dünya ülkelerinin sera gazı emisyonlarını azaltmak için somut yükümlülükler üstlenmeleri gerektiğini vurgulamıştır. AB'nin, sözleşmedeki ana yükümlülüğü, 2000 yılına kadar emisyonlarını tek tek ya da ortaklaşa olarak 1990 yılı düzeyinde tutmaktır. AB, 21 Mart 1993 tarihinde gerekli onay işlemlerini tamamlayarak sözleşmeye taraf olmuştur. Kyoto Protokolü, taraflara 1990-2012 yılları arasında sera gazı emisyonlarını % 5,2 azaltma yükümlülüğü getirmekte iken dönemin AB üyesi 15 ülke[4] bu hedefi daha ileriye götürerek toplu olarak emisyonlarını % 8 azaltmayı taahhüt etmiştir. AB için ortak hedef olan % 8 emisyon indirimi korunmak üzere yükümlülükler, Haziran 1998'de, Konsey'de karar verilen "AB yük paylaşım" düzeneğine göre üye devletler arasında bölüştürülmüştür. Ekonomik büyüklük, emisyon indirimleri için kalan fırsatlar ve kişi başına emisyon gibi üye devletlerin koşulları dikkate alınarak, her üye devlet için farklı bir emisyon hedefi belirlenmiştir. 31 Mayıs 2002 tarihinde 15 üye devletin onay işlemlerini tamamlamasıyla AB, protokolü onayladığını

4 AB-15 ülkeleri; Belçika, Danimarka, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İspanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Avusturya, Portekiz, İsveç ve İngiltere'dir.

açıklamıştır.[5] 2004 yılından sonra AB üyesi olan ülkelerin çoğu birliğe dâhil olmadan imzalanmış olmasına rağmen Kyoto Protokolü çerçevesinde belirlenen hedefler üzerinde uzlaşmıştır. [6]

AB'de iklim değişikliğinin önlenmesine ilişkin politika ve önlemler, "Çevre" başlığı altında takip edilmektedir. Bu politikalar; 6. Çevre Eylem Programı, AB Direktifleri ve Stratejileri ile Avrupa İklim Değişikliği Programı ile yönetilmektedir. AB'nin çevre konusundaki önemli amaçları ve öncelikleri ile alınacak önlemlerin ayrıntıları ise, Çevre Eylem Programlarında verilmektedir. 2002-2012 dönemini kapsayan ***AB 6. Çevre Eylem Programında*** tanımlanan dört öncelikli konudan birisi iklim değişikliğidir. AB'nin amacı, Birliğin Kyoto Protokolü yükümlülüğünün yerine getirilmesidir. Bu, % 70 oranında emisyon indirimini öngören uzun dönemdeki hedefin ilk adımı olarak kabul edilmiştir. Etkili bir uluslararası anlaşmaya ulaşmak için ve uzun dönemdeki hedef göz önüne alınarak, küresel sera gazı emisyonlarının 2020 yılına kadar 1990 yılı düzeylerine göre % 20-40 oranında azaltılmasına gereksinim olduğu düşünülmektedir. 6. Çevre Eylem Programında iklim değişikliğine ilişkin olarak aşağıdaki eylemler tanımlanmıştır:[7]

1. AB içinde karbon emisyon ticaretine ilişkin bir planın oluşturulması,
2. İklim değişikliğinin önlenmesi amacına uyum etkinlikleri dikkate alınarak, Üye Devletlerdeki enerji sektörüne ilişkin devlet yardımlarının bir envanter ve gözden geçirme çalışmasının yapılması,
3. Kabul edilen yeni Direktif[8] yoluyla yenilenebilir enerji kaynaklarının desteklenmesi, serbestleştirilmiş enerji pazarında bu yönde yeterli desteğin sağlanması,
4. Enerji vergilendirilmesi önerilerinin kabulü aracılığıyla pazar araçlarının kullanılması,
5. Binaların ısıtılması ve soğutulmasında enerji tasarrufunun arttırılması,
6. Sanayi sektörü ile enerji verimliliği ve belli emisyonları azaltma üzerine çevre anlaşmaları,

5 Doç. Dr. Murat Türkeş, Gönül Kılıç, "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri", *Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi*, S. 2, 2004, s. 47-48.

6 AB Öncülüğünde İklim Değişikliği ile Mücadele Broşürü, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 2010.

7 A.k., s. 18.

8 2009/28/EC Sayılı Yenilenebilir Kaynaklardan Elde Edilen Enerjinin Kullanımı Direktifi, AB Direktifi, 2009.

7. 2002 yılına kadar Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nde, havacılıktan kaynaklanan sera gazı emisyonlarını azaltmaya ilişkin eylemler üzerinde anlaşmaya varılamaması durumunda bu yönde özel eylemlerin tanımlanması,

8. Araştırma ve teknolojik gelişme için ve üye devletlerdeki araştırmaların eşgüdümünde, iklim değişikliğinin Topluluğun en önemli konularından biri olarak kabul edilmesi.

AB, iklim değişikliğinin önlenmesi ile ilgili politikalarını ***Strateji ve Direktiflerle*** uygulamaktadır. İklim değişikliği politikalarının temelini bu dokümanlar belirlemektedir:

- *İklim Değişikliği Stratejisi*:[9] AB 2007 yılında yayınladığı İklim Değişikliği Stratejisi ile 2020 yılı ve sonrası için çevre politikaları ile ilgili yol haritasını duyurmuştur. Stratejide, iklim değişikliği politikalarının küresel ve uzun dönemli planlanması gerektiği, Avrupa'nın rekabet gücünün artırılmasında bu politikaların önemi dile getirilmiştir. Ayrıca teknolojik yenilikler, enerji verimliliği ve Ar-Ge çalışmalarının bu politikalardaki önemine değinilen stratejide sanayi ve özel sektör ile birlikte çalışılmasının en doğru politikanın belirlenmesinde etkili olacağı ifade edilmiştir.

- *Küresel İklim Değişikliği İttifakı Stratejisi:*[10] Stratejide, çevre politikalarının küresel boyutta ele alınması, az gelişmiş ülkelere de çevre ve emisyon hedefleri verilmesi ve Temiz Kalkınma Mekanizması çerçevesinde özel sektör ve sanayiye finansal yardımda bulunulması düzenlenmektedir.

- *İklim Değişikliğinin Uyarlanması Stratejisi:*[11] Stratejide, çevre hedeflerine ulaşılması için finansal yardım fonları oluşturulacağı belirtilmektedir. Oluşturulacak fonlar sosyal hayat, balıkçılık, tarım ve gelişme hedefleri için kullanılacaktır.

- *Gelişim İşbirliği Çerçevesinde İklim Değişikliği Stratejisi:*[12] Strateji, doğanın ve ekonominin korunması için tarım, hayvancılık ve orman

9 COM(2007)2 Sayılı İklim Değişikliği Stratejisi: 2020 ve sonrası için yol, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2007.

10 COM(2007)540 Sayılı Küresel İklim Değişikliği İttifakı Stratejisi, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2007.

11 COM(2007)354 Sayılı İklim Değişikliğinin Uyarlanması Stratejisi, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2007.

12 COM(2003)85 Sayılı Gelişim İşbirliği Çerçevesinde İklim Değişikliği Strateji, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2003.

alanlarında yapılması gereken düzenlemelere yer vermektedir. Stratejide ayrıca Ortak Uygulama Mekanizması düzenlenmektedir.

- *Ormanların Yok olmasıyla Mücadele Stratejisi:*[13] Stratejide ormanların korunması ile ilgili yapılması gerekenler düzenlenmektedir ve 2020 yılı itibariyle ormanların yok olmasının % 50 oranında önlenmesi hedefi yer almaktadır. Böylece ERT'nin hem esneklik mekanizmalarının uygulanması ile ilgili talepleri hem de karbon emicilerin artırılması yönünde özellikle ormanlarla ilgili düzenlemelerin yapılması talebi AB tarafından cevaplanmış olmaktadır.

- *Açık Deniz Gemileri için Atmosferik Emisyonun Azaltılması Stratejisi:*[14] Strateji, sülfürdioksit (SO2) ve nitrojenoksit (NOx) gazlarının emisyonunu azaltacak düzenlemeleri içermektedir. Bu düzenleme ile ERT'nin karbon dışında kalan ve sera etkisi yaratan diğer gazlarla ilgili düzenlemelerin yapılması talebi karşılığını bulmuş olmaktadır.

- *Sera Gazı Emisyon Ticaret İzninin Düzenlenmesi Direktifi:*[15] AB Emisyon Ticareti Sistemi 2003 yılında yayınlanan bu direktif ile uygulanmaktadır ve ölçme, izleme ve raporlama ile ilgili düzenlemeler de bu direktifte yer almaktadır.

- *Karbondioksitin Jeolojik Depolaması Direktifi:*[16] Karbon yakalama ve depolamasını düzenleyen Direktif teklifi 23 Nisan 2009 tarihinde onaylanarak yayınlanmıştır. Karbon emisyonunu azaltmayı maliyetli gören ulusötesi şirketler bu düzenleme ile karbon depolaması yapmaya başlayabileceklerdir.

- *Enerji Ürünlerinin Vergilendirilmesi Direktifi:*[17] Direktif, enerji ürünlerine uygulanacak en az vergi oranlarını belirlemektedir. Direktifin amacı petrol ürünleri ile elektrik ürünleri arasındaki vergilendirme farkını azaltmak, karbon emisyonunu azaltmak, bu alanda faaliyette bulunan şirketlerin rekabet gücünü artırmak ve sanayi sektörüne finansal yardımda

13 COM(2008)645 Sayılı Ormanların Yok olmasıyla Mücadele Strateji, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2008.

14 COM(2002)595 Sayılı Açık Deniz Gemileri için Atmosferik Emisyonun Azaltılması Stratejisi, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2002.

15 2003/87/EC Sayılı Sera Gazı Emisyon Ticaret İzninin Düzenlenmesi Direktifi, AB Direktifi, 2003.

16 2009/31/EC Sayılı Karbondioksitin Jeolojik Depolaması Direktifi, AB Direktifi, 2009.

17 2003/96/EC Sayılı Enerji Ürünlerinin ve Elektriğin Vergilendirilmesi Direktifi, AB Direktifi, 2003.

bulunmaktır. Böylece ERT'nin karbon ürünlerinin vergilendirmesi ile ilgili istekleri AB tarafından yerine getirilmiştir.

- *Sera Gazı Emisyonunun İzlenmesi Direktifi:*[18] Direktif, sera gazlarının emisyon değerlerinin alınan tedbirlere paralel olarak izlenmesi, değerlendirilmesi ve raporlamasını düzenlemektedir. Direktife göre çevre ile ilgili alınacak kararlar bu izleme ve raporlama sonuçlarına göre verilecektir.

- *Çevre ve Güvenlik için Küresel İzleme Sistemi (Global Monitoring for Environment and Security –GMES):*[19] AB nezdinde uzaydan dünyayı gözleyip, çevre ve güvenlik ile ilgili bilgileri toplayacak bir ağ oluşturularak, çevre konusunda bilimsel ve uzun dönemli veri sağlanması, araştırmaların desteklenmesi ve özel sektör ile kamu sektöründe çevre ile ilgili kararlar alınırken bu raporlama sisteminden yararlanılması hedeflenmiştir. Bu sistem ile ERT'nin bilimsel ölçüm, izleme, değerlendirme ve raporlama yapılması talebi AB tarafından gerçekleştirilmiştir.

AB'nin ve Birlik üyesi ülkelerin Kyoto Protokolü kapsamındaki emisyon hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmak üzere ***Avrupa İklim Değişikliği Programı (Europe Climate Change Program - ECCP)*** oluşturulmuştur. Avrupa İklim Değişikliği Programı, AB Komisyon'un Mayıs 1999'da "Kyoto Protokolü'nün Yerine Getirilmesine Hazırlık" başlıklı Bildirimi ve Çevre Konseyi'nin Haziran 1998'deki ve Ekim 1999'daki önerilerine dayanmaktadır. Program, enerji, ulaştırma ve hava kalitesi gibi iklim değişikliğine katkısı bulunan alanlardaki var olan girişimlerle bağlantı kurmaktadır ve tutarlı, karşılıklı uyum içinde ve birbirlerini güçlendiren daha ileri programlar üretme amacına yönelik bir yol izlemektedir. Bu girişimlerden bazıları, yolcu taşıtlarında karbon emisyon indirimini öngören otomobil üreticileri ile yapılan anlaşma, Elektrik ve Doğal Gaz Pazarlarının Serbestleştirilmesi Direktifleri,[20] AB'de Geliştirilmiş Enerji Verimliliği Eylem Planı, Enerji Arzının Güvenliği konulu Yeşil Rapor, Ortak Ulaştırma Politikası konulu Beyaz Rapor, Trans Avrupa Ağı rehberlerinin yeniden gözden geçirilmesi ve çevre koruma için devlet yardımlarının gözden geçirilmesidir. Avrupa İklim Değişikliği Programı çalışmaları, 6. Çevre Eylem Programı ile de uyum içinde

18 2004/280/EC Sayılı Sera Gazı Emisyonunun İzlenmesi Direktifi, AB Direktifi, 2004.

19 COM(2005)565 Sayılı Çevre ve Güvenlik için Küresel İzleme Sistemi: Hayalden Gerçeğe, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2005 ve COM (2008)748 Sayılı Çevre ve Güvenlik için Küresel İzleme Sistemi: Daha Güvenli Bir Dünyayı Önemsiyoruz, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2008.

20 2003/54/EC Sayılı Elektrik iç piyasasına ilişkin ortak kuralları belirleyen Direktif ve 2003/55/EC Sayılı Doğalgaz iç piyasasına ilişkin, piyasanın kademeli olarak serbestleştirilmesi de dahil olmak üzere ortak kuralları belirleyen Direktif, AB Direktifleri, 2003.

yürütülmektedir. Komisyon, Mart 2000'de, AB Sera Gazı Salım Ticareti konulu bir Yeşil Rapor kabul etmiştir. Bu Rapor ile böyle bir emisyon ticaretinin uygunluğu ve olası çalışma koşulları üzerine Avrupa ölçeğinde geniş bir tartışma süreci başlatılmıştır. Emisyon ticaretinin ilk aşaması 2005 yılında başlamış ve 2007 yılının Aralık ayı sonunda bitmiştir. Emisyon ticareti daha sonra beşer yıllık aşamalar halinde devam edecektir. İlk aşama, 2002 yılı verilerine göre AB toplam sera gazı emisyonlarının % 81'inden sorumlu olan karbon emisyonlarının ticareti ile sınırlı olacaktır. Avrupa İklim Değişikliği Program kapsamında AB'nin geliştirdiği en önemli politika sera gazı emisyonları ile oluşturulan AB Emisyon Ticareti Sistemidir.

Emisyon Ticareti Sistemi

2005 yılının Ocak ayında başlatılan Emisyon Ticareti Sistemi (ETS), AB'nin iklim değişikliğiyle mücadele stratejisinin temelini oluşturmaktadır. Karbondioksit emisyonları için ilk uluslararası ticaret sistemi olan bu program dünyada hızla artan karbon ticaretinin ardındaki itici güç haline gelmiştir. AB-27 ülkeleri[21] ve Avrupa Ekonomik Alanında yer alan Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn gibi ülkelerin dahil olduğu ETS mevcut durumda enerji ve sanayi sektörlerinden yaklaşık 11,600 tesisi kapsamaktadır. Sistem, Avrupa'nın karbondioksit emisyonunun yarıya yakınından toplu olarak sorumlu olan bu tesislere emisyonları üzerinden maliyet getirmektedir. ETS altında, her bir AB ülkesinde ulusal makamlar her bir tesis için belli bir emisyon kotası tahsis etmektedir. Kotaların toplam sayısı üzerindeki tavan pazarın işlemesi için gerekli stok darlığını belirlemektedir. Emisyonlarını kotalarının altında tutan şirketler ihtiyaç duymadıkları kotaları başka şirketlere satabilmektedir. Ek kotaya ihtiyaç duyan şirketler ise pazardan yani kotası fazla gelen şirketlerden kota alımı yapabilmektedir. ETS kapsamındaki ülkeler aynı zamanda AB üyesi olmayan ülkelerde emisyonları azaltan projelerle kazanılan emisyon kredilerini de kullanabilmektedir. Bu uygulama, Kyoto Protokolü'nün Temiz Kalkınma Mekanizması ve Ortak Uygulama aracı çerçevesinde düzenlenmektedir. Karbondioksit emisyonunun tek sorumlusunun enerji ve sanayi sektörleri olmadığını düşünen AB Komisyonu AB ETS'yi 2011 yılından itibaren havacılık sektörünü de kapsayacak şekilde genişletmeyi önermiştir. [22]

ETS, üç uygulama dönemine ayrılmıştır. AB'nin "tecrübe ve geçiş" dönemi olarak nitelendirdiği 1. uygulama dönemi 2005-2007 yılları arasında

21 AB 27 ülkeleri; Belçika, Danimarka, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İspanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Avusturya, Portekiz, İsveç, İngiltere, Romanya, Slovakya, Slovenya, Polonya, Malta, Letonya, Litvanya, Macaristan, Estonya, Çek Cumhuriyeti, Kıbrıs, Bulgaristan'dır.

22 AB Öncülüğünde İklim Değişikliği ile Mücadele, a.g.k.

uygulanmıştır. Devam etmekte olan 2. uygulama dönemi 2008-2012 yıllarını, 3. uygulama dönemi ise 2013-2020 yıllarını kapsamaktadır. Sistem, basit olarak ifade edilirse, çeşitli kriterler ile belirli kota hakkı tanınmış tesislerin tahsisatlarının 1.uygulama dönemi için en az % 95, 2.uygulama dönemi için ise en az %90 oranındaki kısmı peşinen sağlanmış kabul edilmek üzere kalan miktarın tesisler tarafından uygulanacak emisyon azaltıcı faaliyetlerle karşılanması, eğer tesis kendi imkanları ile bunu karşılayamıyorsa piyasadan ücreti mukabilinde karbon kredisi satın almasını amaçlamaktadır (örneğin 100 birim karbondioksit kotası olan bir tesis, 1.uygulama döneminde (bulunduğu ülkenin kararına bağlı olarak) bu kotanın en az % 95'ini ücretsiz olarak almakta, kalan 5 birimlik kısmı için ya piyasadan ücreti mukabilinde karbon kredisi almak ya da 5 birimlik emisyon azaltıcı bir faaliyeti hayata geçirmek zorundadır). Kendilerine tahsis edilmiş kotanın üzerinde karbondioksit emisyonuna sebep olan tesislerin 1 ton karbondioksit için 1.uygulama döneminde 40 Euro, 2.uygulama dönemi için 100 Euro ile cezalandırılması öngörülmüştür. Sistemde tesislere sağlanacak tahsisatlar her iki uygulama döneminde de üye ülkeler tarafından ayrı ayrı olmak üzere, ulusal tahsisat planları doğrultusunda dağıtılmaktadır. yapılmaktadır. Buna göre, her üye ülke hangi sektörlere ne kadar tahsisat yapacağını belirlemektedir.[23]

ETS'nin Kyoto Protokolü'ne tanımlanan esneklik mekanizmaları ile bağlantısını kuran önemli bir direktif Bağlantı Direktifi (Linking Directive) olup, 27.10.2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. ETS, tesislere emisyonları alıp satabilme imkânı tanımakla birlikte, Kyoto Protokolü içerisinde tanımlanan Temiz Kalkınma ve Ortak Uygulama Mekanizmalarının da kullanılmasına imkân tanımaktadır.

ETS içerisinde tahsisatların dağıtılması, tahsisat ve emisyonların takip edilmesi ve kayıt altına alınması, izleme, raporlama ve doğrulama prosedürlerinin uygulanması her ne kadar üye ülkelerin kendi sorumlulukları altında yürütülse de bütün bu işlemler Avrupa Birliği Komisyonu tarafından belirlenen kriterler ve koordinasyon altında yapılmaktadır. Her üye ülke kendi kayıt sistemine sahip olup, işlemler AB Kayıt Yönetmeliği'ne de uygun olarak yürütülmek zorundadır.

AB Komisyonu tarafından 3.uygulama dönemi için yeni yaklaşımlar getirilmiştir. 3.uygulama döneminde (2013-2020) AB sera gazı emisyonlarının 2020 yılı itibariyle 1990 seviyelerinden %20 daha az olması önerilmektedir. Eğer gelişmiş ülkeler arasında uluslararası bir konsensüs sağlanırsa, sera gazlarının % 30 azaltılması hedeflenmektedir. Avrupa Çevre Ajansı tarafından Nisan 2002'de hazırlanan Avrupa Topluluğu 1990-2000 yılları Sera Gazları Envanteri ve 2002

23 Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sistemi (AB ETS) ve 2012 sonrası için AB yaklaşımları, Bkz.: http://www.enver.com.tr/bilgiler/Avrupa%20Birligi%20Emisyon%20Ticaret%20Sistemi.pdf, (04.04.2011)

Envanter Raporunda AB'nin toplam sera gazı emisyonlarının bu dönemde % 3,5 oranında azaldığı belirtilmiştir. AB, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi yükümlülüğü olan 2000 yılına kadar sera gazı emisyonlarını 1990 yılı düzeylerinde tutma konusunda başarılı gözükmektedir. Kyoto Protokolü'nde yer alan sera gazı emisyonlarının AB-15 ülkeleri için 2012 yılına kadar % 8 azaltılması hedefi doğrultusunda; AB-27 ülkeleri, 1990-2006 yılları arasında toplam emisyonunu % 10,8 oranında düşürmüştür.[24]

Emisyon Ticaretini Kim Yönetiyor?

Dünya savaşlarının yarattığı büyük pazar imkânları sayesinde 20.yüzyılın başlarında ulusötesi şirketlerin dünya üzerindeki kontrolleri üst seviyelere ulaşmıştır. 1960 yılında ulusötesi şirketlerin sağladığı doğrudan yabancı yatırımlar % 17 artmıştır. 1970'li yıllara gelindiğinde bu şirketler küresel ekonominin % 70-80'ine hâkim duruma gelmişlerdir. 1970 yılında 7.000 civarında ulusötesi şirket mevcutken 2000'lere gelindiğine ulusötesi şirketlerin sayısı 38.000'e yükselmiştir[25]. 1984 Yılında ulusötesi şirketler tarafından sağlanan doğrudan yabancı yatırımlar % 24, 1995 yılında ise % 33 oranında artış göstermiştir[26]. 2008 yılında 1,7 trilyon Doları bulan doğrudan yabancı yatırımlar yaşanan küresel ekonomik krizin etkisiyle 1,2 trilyon Dolara gerilemiştir. Gerilemeye rağmen bu tutar dünya ekonomisi için oldukça önemli bir yatırım tutarıdır. 2010 yılında 1,4 trilyon Dolar olarak gerçekleşen doğrudan yabancı yatırımların 2011 yılında 1,8 trilyon Dolara ulaşması beklenmektedir.[27]

Bu ekonomik güç ulusötesi şirketlere ekonomik kararları almanın yanı sıra küresel politikaları etkileme ve belirleme gücü de vermektedir. Ulusötesi şirketler, bu güçlerini oluşturdukları birlik ve dernekler aracılığıyla kullanmaktadır. Avrupa ulusötesi şirketleri, 1980-1990 yılları arasında AB'yi politik arena olarak kullanmaya başlamış ve taleplerini iletmek için AB'nin sosyoekonomik politikaların ilk oluşum yeri olan AB Komisyonunu seçmiştir. AB Komisyonu, AB politikalarını planlayan organ olmasına rağmen bu politikaların onay organı AB Bakanlar Konseyi ve Avrupa Parlamentosudur. AB Komisyonu politikaların itici gücü olmakla beraber politikalarının uygulanması için AB Bakanlar Konseyinin onayına ihtiyaç duymaktadır. Güçlü bir sermaye desteği Komisyona

24 AB Öncülüğünde İklim Değişikliği ile Mücadele, a.g.k.

25 Jed Greer, Kavaljit Singh, Ulusötesi şirketlerin Kısa Tarihi, Bkz.: http://www.globalpolicy.org/component /content/article/221-transnational-corporations/47068.html, (Erişim Tarihi: 14/05/2010)

26 William I. Robinson, Jerry Haris, "Küresel Yönetici Sınıfa Doğru mu? Küreselleşme ve Ulusötesi Kapitalist Sınıf", *Bilim ve Toplum*, V.: 64, Sayı:1, 2000.

27 http://www.unctad.org/Templates/WebFlyer.asp?intItemID=5037&lang=1, (Erişim Tarihi: 04/05/2011)

Bakanlar Konseyi nezdinde önerilerini kabul ettirebilme gücü sağlayacağı için Avrupa ulusötesi şirketlerinin ortak çalışma talebi AB Komisyonu tarafından kabul edilmiştir. Bu ortaklık Komisyonu'nun demokratik güvenilirliğini artırdığı için de Komisyon için vazgeçilmez hale gelmiştir. AB Komisyonu ile iş dünyasının ortaklığının temelinde yatan bir diğer neden ise; AB'nin ekonomik ve teknik alanlarda ihtiyaç duyduğu uzman desteği ve danışmanlık hizmetidir. Ulusötesi şirketler deneyim, tecrübe ve politika alanları ile ilgili önerilerini Komisyon aracılığıyla AB'ye aktarmaktadır. Komisyon, özellikle yeni ürünler ve teknolojilerle ilgili ulusötesi şirketlerin uzmanlığına ihtiyaç duymaktadır. Ulusötesi şirketler AB'nin ihtiyaçları doğrultusunda danışmanlık hizmeti vermekte ve bu hizmeti sunarken kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirme yapmaktadır. İş dünyası ve AB Komisyonu ortaklığı böylece iki taraf için de kazanım sağlayan güçlü bir ortaklık yapısına kavuşmuştur. Ulusötesi şirketlerin oluşturduğu; Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu, Avrupa Sanayiciler Birliği, Avrupa Finansal Şirketler Birliği, Avrupa Enformasyon Teknolojileri Birliği, Avrupa Kimyasal Sanayi Konseyi birçok birlik ve dernek AB'de lobi faaliyetlerini yürütmekte ve AB politikalarını yönlendirmektedir.[28]

Bu lobi gruplarından en etkili ve güçlüleri; Avrupa Sanayiciler Birliği (European Round Table of Indusrialists-ERT) ve Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu'dur (Union of Industrial and Employer's Confederations of Europe-UNICE). Avrupa Sanayiciler Birliği (ERT), Avrupa'da sanayi ve teknoloji alanında faaliyet gösteren 45 ulusötesi şirketin başkanlarını ve üst düzey yöneticilerini bir araya getiren 1 Trilyon Euro ciroya sahip olan ve 6,6 Milyon kişi istihdam eden bir oluşumdur. ERT, 6-7 Nisan 1983 tarihinde Volvo'nun önderliğinde 17 işadamı tarafından kurulmuştur.[29] Fiat, Nestle, Volvo, BP, Shell, Unilever, Lafarge, Nokia gibi büyük şirketleri bünyesinde toplayan ERT'nin AB politikaları üzerindeki ilk ve en önemli başarısı ortak bir Avrupa Pazarı oluşturulması yani Tek Pazara geçilmesidir. ERT, Tek Pazar ile ilgili hedef ve beklentilerini raporlar aracılığıyla AB Komisyonuna ileterek ve AB Komisyonu Başkanı Jacques Delors'un bu beklentileri savunmasını sağlayarak Tek Pazara geçişin hızlandırılmasını sağlamıştır. ERT, Ekonomik ve Parasal Birliğin (Economic and Monetary Union-EMU) oluşturulması ve fikir babalığını üstlendiği Trans Avrupa Ağlarının (Trans-European Networks – TENs) yapılması için de aynı yöntemleri uygulamıştır.

ERT, AB Komisyonu ile ilişkilerini yakın tutmaktadır. Jacques Delors, Etienne Davignon, Francois-Xavier Ortoli, Martin Bangemann, Peter Sutherland gibi AB

28 Myriam Vander Stichele, Kim Bizzari, Leonard Plank, "AB Ticaret Politikasında Şirket Gücü: İş Dünyası için İyi, Dünya için Kötü", Seattle'dan Brüksel'e Ağı Çalışma Raporu, 2006, s.10.

29 http://www.ert.be/origins.aspx, (Erişim Tarihi: 07/01/2011).

Komisyon Başkanlığı ve üyeliği görevlerini üstlenmiş kişiler daha sonra ERT şirketlerinde yönetici pozisyonlarına alınmaktadır. ERT, AB Dönem Başkanlığını yürüten ülke başkanı ile görüşmekte ve AB Komisyonu ve Konseyi içerisindeki yapılanmalarda görev almaktadır. ERT, AB Telekomünikasyon Altyapısının Güçlendirilmesi için oluşturulan Bangemann Grubunda, AB Komisyonu Çevre Müdürlüğünde, AB Komisyonu Enerji ve Ulaşım Müdürlüğü içerisinde yer alarak ulaşım, çevre ve enerji politikalarının oluşturulmasında etkili olmuştur. ERT, güçlü basın organlarını kullanarak basın açıklamaları ve raporlar aracılığıyla taleplerini AB'ye iletmektedir. ERT, Tek Pazar, Trans Avrupa Ağları, çevre politikaları, istihdam, Lizbon hedefleri, uluslararası muhasebe standartları ve Dünya Ticaret Örgütü müzakereleri ana politika alanlarında basın açıklaması yapmakta ve raporlar yayınlamaktadır. Financial Times, Ekonomist, Le Monde, Sud Deutsche, Der Spiegel ve La Repubblicca gibi önemli gazete ve dergilerde çalışan gazeteciler ile yakın ilişkileri ERT'nin faaliyetlerinin yayınlanmasını sağlamaktadır. Bu şekilde Avrupa ekonomisinin sorunlarına dikkat çekilmektedir. Sorunları ortaya koyan mesajlardan hemen sonra çözüm önerileri de sunulmakta ve bir süre de bu önerilerin basında yer alması sağlanmaktadır. ERT, sahip olduğu sermaye, istihdam ve yayın sağlama gücünü AB politikalarını yönlendirmek için kullanmaktadır.

AB Politikalarını yönlendirme gücüne sahip diğer lobi grubu ise Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu'dur (UNICE). UNICE, Avrupa'nın ekonomik büyümesinin sağlanması ve Avrupa sanayisinin rekabet gücünün artırılması amacıyla kurulmuştur. 35 Ülkeden 41 Konfederasyonun üye olduğu 20 milyon şirketi temsil eden UNICE'nin temel politika alanları; Tek Pazar, Ekonomik ve Parasal Birliğe geçiş, Dünya Ticaret Örgütü müzakereleri, çevre ve enerji politikalarıdır.[30] UNICE raporlar yayınlamak, yayın sağlamak ve AB Konferanslarında yer almak suretiyle AB politikalarını yönlendirmektedir.

ERT ve UNICE; Tek Pazarın kurulması, Ekonomik ve Parasal Birliğe geçiş gibi birçok AB politikasını yönlendirmiş, Trans Avrupa Ağları gibi projelerin fikir babalığını yapmış ve önemli AB politikalarının oluşturulmasında itici güç olmuştur. Birçok sanayi ve enerji şirketinin mensup olduğu ERT ve UNICE için AB iklim değişikliği ve enerji politikaları büyük önem arz etmektedir. Bu önem; AB tarafından bu politika alanlarında alınacak kararlara ve yaptırımlara şirketlerin uyma zorunluluğunun ötesinde bu politikaların yaratacağı mali hacimden kaynaklanmaktadır. ERT ve UNICE'yi oluşturan ulusötesi şirketler için iklim değişikliği önlemleri ve özellikle emisyon ticareti sistemi çok büyük bir pazar anlamına gelmektedir. AB ETS'nin pazar değeri 2005 yılında ilk kurulduğunda

30 http://www.businesseurope.eu/Content/Default.asp?, (Erişim Tarihi: 06/07/2011)

10 milyar dolar iken 2007 yılında 64 milyar dolar olmuştur. 2008 yılında 4 milyar ton karbondioksitin satılan sistemin hacmi 120 milyar dolara ulaşmıştır. 2020 yılında karbondioksit satışının dört kat daha artarak 16 milyar tona ulaşması beklenmektedir.[31]

Dünyada ilk kez AB tarafından oluşturulan ETS, Avrupa şirketleri için büyük ve paylaşılmamış bir pazar anlamına gelmektedir. Bu pazarın istedikleri şartlarla oluşturulmasını sağlamak için ERT ve UNICE çevreden sorumlu AB Komisyonu üyeleri ile düzenli görüşerek, AB Komisyonu Çevre Müdürlüğü ve AB Komisyonu Enerji ve Ulaşım Müdürlüğü ile danışma toplantıları yaparak iklim değişikliği ve ETS politikaları ile ilgili taleplerini AB'ye iletmektedir. ERT ve UNICE raporlar ve basın açıklamaları aracılığıyla AB ETS'nin bir an önce oluşturulması için AB'ye yoğun baskılarda bulunmuşlardır. İklim değişikliği ile ilgili çalışmalarını Enerji ve İklim Değişikliği Çalışma Grubu ile takip eden **ERT,** 12 Temmuz 2004 tarihinde AB Komisyonu'na bir mektup[32] göndererek sanayinin sahip olduğu tecrübenin kullanılarak AB Emisyon Ticareti Sisteminin bir an önce oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir. AB, ulusötesi şirketlerin bu baskıları sonucu çalışmalarını hızlandırarak 2005 yılının başında ETS'yi kurmuştur. 2. Uygulama dönemini geçiren ETS ile ilgili ERT ve UNICE'nin talepleri devam etmektedir. Bu talepler; uygulanacak politikaların Avrupa sanayisinin rekabet gücüne zarar vermemesi, sanayiye destek olunması, emisyon ticaretinin küresel boyutta düşünülmesi, Kyoto Protokolü'nün diğer mekanizmalarının da çalıştırılması, ETS'nin tüm sektörleri kapsaması ve ETS'de ölçme, raporlama ve izleme yapılması ana başlıkları üzerinde yoğunlaşmaktadır.

1. Sanayinin rekabet gücüne zarar verilmemesi:

ERT, Aralık 1994'te yayınladığı *İklim Değişikliği Müzakeresi: Pratik Politikalar için 7 İlke Raporunda*[33]; ETS ile ilgili kararlar verilirken kâr maliyet analizleri yapılarak her sektör için "pişmanlık duyulmayacak" kararlar alınması gerektiğini, belirlenen amaçların açık ve belirgin olması gerektiğini, cezalardan çok ödüllerle teşvik uygulanmasının Avrupa sanayisinin rekabet gücünün zarar görmemesi için önemli olduğunu belirtmektedir. ERT, 1997 yılında yayınlanan *İklim Değişikliği: Pozitif Hareket için ERT Raporunda*[34]; AB tarafından

31 http://www.euractiv.com/en/climate-change/eu-emissions-trading-scheme/article-133629, (04.04.2011)

32 AB Komisyonu'na Mektup, Bkz.: http://www.ert.be/doc/0092.pdf, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

33 İklim Değişikliği Müzakeresi: Pratik Politikalar için 7 İlke Raporu, Bkz.: http://www.ert.be/doc/01646.pdf, (Erişim Tarihi: 03/08/2009)

34 İklim Değişikliği: Pozitif Hareket için ERT Raporu, Bkz.: http://www.ert.be/doc/0119.pdf, (Erişim Tarihi: 03/08/2009)

yapılan en büyük yanlışın karbon emisyonu fazla olan ürünlere getirilecek vergiler olduğunu söylemekte, rekabet gücünü ve sanayicilerin kârlarını azaltan böyle bir uygulamanın yapılmaması gerektiğini belirtmektedir. ERT, 2000 yılının Eylül ayında yayınladığı İklim Değişikliği: Hükümetler ve Sanayi Nasıl Birlikte Çalışabilir Raporunda;[35] sanayinin izlediği yolları AB'ye örnek olarak göstermekte ve politikalar belirlenirken işbirliği yapılması gerektiğini söylemektedir. Sanayi, kullanım alışkanlıklarını değiştirerek enerji tüketimini azaltmış, teknolojiyi aracılığıyla yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını artırmıştır. AB de sanayiye destek olacak ve sanayinin rekabet gücünü artıracak politikalar benimsemelidir. Örneğin AB'nin 2015 yılına yönelik dağıtım ve fiyatlandırma yapılmasına yönelik uygulamalar sanayiye zarar vereceği için AB bu gibi uygulamalardan kaçınmalıdır. 17 Ocak 2008 tarihinde Komisyona bir mektup[36] göndererek karbon azaltma hedefi nedeniyle şirketlerin Avrupa dışına kaçtığını belirten ERT, Komisyondan bu hedeflerin ticari açıdan kârlı hale getirilmesini ve şirketlerin özendirilmesini istemektedir.

UNICE de 2008 yılında yayınladığı İklim Değişikliği ile Mücadele Raporunda;[37] iklim değişikliği politikaları ve ETS'nin kuralları belirlenirken sanayinin şartlarının dikkate alınması gerektiğini ve sanayinin rekabet gücünün zarar görmemesi için gerekli çalışmaların yapılması gerektiğini ifade etmektedir. ERT ve UNICE'ye göre sanayinin rekabet gücünün artırılması için AB Emisyon Ticareti Sisteminin revize edilmesi gerekmektedir.

AB Komisyonu bu çağrıları duymuş ve 2003/87/EC Sayılı Sera Gazı Emisyon Ticaret İzninin Düzenlenmesi Direktifinin revizyon çalışmalarını başlatmıştır. AB Parlamentosu Direktif ile ilgili revizyonu 17 Aralık 2008 tarihinde kabul etmiştir. Revizyona göre 3.uygulama döneminde (2013-2020); üye ülkelerin farklı ulusal tahsisat planları hazırlamalarına son verilecek ve tüm AB üye ülkeleri için geçerli olacak tek bir tahsisat planı hazırlanacaktır. Yıllık kotalar 2013-2020 yılları arasında kademeli olarak azaltılacaktır. Ücretsiz tahsisatlar için tüm AB üyesi ülkeleri bağlayacak şekilde harmonize kurallar belirlenecektir. Tahsisat işlemleri üye ülkelerin kendileri tarafından değil doğrudan AB Komisyonu organları tarafından yürütülecektir. Böylece 1. ve 2. uygulama dönemlerinde üye ülkelerin kotaları üzerinden sektörlere ne kadar ve nasıl bir tahsisat yapacaklarına karar vererek bazı sektörlere karşı korumacı davranması ve AB içerisinde rekabeti bozan bir yapı ortaya çıkması engellenmiş olacaktır. 3.uygulama döneminde ulusal

35 İklim Değişikliği: Hükümetler ve Sanayi Nasıl Birlikte Çalışabilir Raporu, Bkz.: http://www.ert.be/ doc/0012.pdf, (Erişim Tarihi: 03/08/2009)

36 AB Komisyonu'na Mektup, Bkz.: http://www.ert.be/doc/01698.pdf, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

37 İklim Değişikliği ile Mücadele Raporu, Bkz.: http://www.businesseurope.eu/content/default.asp?PageID=657, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

tahsisat planlarının işlevlerini yitirmesi ve harmonize edilmiş kurallar dizisi ile daha adil bir dağılım sağlanması hedeflenmiştir. 3.uygulama döneminde karbon fiyatlarında bir dalgalanma olmaması için de bazı önlemler alınmıştır. Karbon fiyatlarında 1.uygulama döneminde olduğu gibi bir çöküş yaşanmaması için aktarım yapılmasına izin verilmiştir. Böylece 1.ve 2.uygulama dönemleri arasında aktarım izni verilmediği için arz fazlasından dolayı karbon fiyatlarının sıfırlanması gibi bir sorunun tekrar yaşanması önlenmiş olmaktadır. Diğer taraftan fiyatların aşırı miktarda artmasının önüne geçilmesi için de art arda 6 ay boyunca karbon fiyatlarının geçmiş 2 sene ortalamasının 3 katına ulaşması halinde Komisyon üye ülkeleri bir araya getirerek gerekli önlemleri alacaktır. Karbon fiyatlarındaki dalgalanmaların esas olarak arz talep dengesi ile engellenmesi beklenmektedir. Bu denge ekonomik büyüme faktörleri, enerji fiyatları, yağış ve rüzgâr (yenilenebilir kaynaklara bağlı olarak) ve sıcaklık gibi temel faktörlere bağlı olarak kurulacaktır. Bu önlemler ile Avrupa sanayisinin rekabet gücü korunmakta hatta sanayiye bazı avantajlar sağlanmaktadır.[38]

2. Sanayiye destek olunması:

ERT, 1997 yılında yayınlanan *İklim Değişikliği: Pozitif Hareket için ERT Raporunda*[39]; sanayiye destek olunması için AB'den teknolojik işbirlikleri geliştirilmesini, ticareti kolaylaştıracak izinler verilmesini, verimli enerji teknolojileri geliştirilmesini ve nükleer güç kullanımının artırılmasını istemektedir. ERT, 12 Temmuz 2004 tarihinde AB Komisyonu'na bir mektup[40] göndererek; ETS ile ilgili teşvik edici vergilendirme politikaları uygulanması gerektiğini ifade etmiştir. ERT, Haziran 2009'da yayınlanan son raporu olan Avrupa'nın Enerji Konusundaki Geleceğini Sağlamak, Rekabet Gücünü Korumak ve İklim Değişikliğini Engellemek Raporunda[41] sanayinin çevre politikalarına adaptasyonun sağlanması için hükümetler tarafından fonlar oluşturulması ve sanayiye yardımcı olunması gerektiğini ifade etmiştir. ERT'ye göre sera gazı emisyonunun azaltılması için de özel sektöre fon yardımı yapılmalıdır.

UNICE 2008 yılında yayınladığı İklim Değişikliği ile Mücadele Raporunda iklim değişikliği politikalarının verimli uygulanması ve ETS'nin etkin işlemesi için fiyat etkinliği olan politikaların benimsenmesinin ve zorunlu lisanslama

38 Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sisteminin Revizyonu, Bkz.: http://www.enver.com.tr/bilgiler/Avrupa%20Birligi%20Emisyon%20Ticaret%20Sistemi%20(AB%20ETS)%20Revizyonu.pdf, s.2-6, (Erişim Tarihi: 04.04.2011)

39 İklim Değişikliği: Pozitif Hareket için ERT Raporu, a.g.k.

40 AB Komisyonu'na Mektup, Bkz.: http://www.ert.be/doc/0092.pdf, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

41 Avrupa'nın Enerji Konusundaki Geleceğini Sağlamak, Rekabet Gücünü Korumak ve İklim Değişikliğini Engellemek Raporu, Bkz.: http://www.ert.be/doc/01707.pdf, (Erişim Tarihi: 03/08/2009)

yapılırken fikri mülkiyet haklarının korunmasının Avrupa sanayisi için önemli olduğunu dile getirmiştir. UNICE, 2009 yılında Kopenhag'da yapılan İklim Değişikliği Konferansında fiyat etkinliği ve fikri mülkiyet haklarının korunması konusunda AB'den destek beklediklerini ifade etmiştir.[42] Sabit bir karbon fiyatı istikrarı sağlayacak ve sistemin etkin işlemesine yardımcı olacaktır. UNICE aynı beklentilerini 29 Kasım-10 Aralık 2010 tarihleri arasında Meksika'nın Cancun kentinde toplanan İklim Değişikliği Konferansında da belirtmiştir.[43] ERT ve UNICE'nin sanayiye destek olunması konusunda AB'den temel beklentileri; karbon emisyonlarının azaltılması için AB'den finansman sağlanması, ticareti kolaylaştıracak izinler verilmesi, teknoloji desteği verilmesi, etkin bir fiyatlandırma sistemi oluşturulması, vergi teşvikleri sağlanması, şirketlerin fikri mülkiyet haklarının korunması ve nükleer araştırmalar için gerekli izinlerin verilmesidir.

Sera Gazı Emisyon Ticaret İzninin Düzenlenmesi Direktifinin revizyonu ile AB Komisyonu sadece ücretsiz tahsisatlar için değil tüm sistem için en geç 2011 yılı başında bütün AB ülkelerinde uygulanacak bir kurallar dizisi kabul edecektir. Böylece yapılacak tahsisatlarda aynı sektör içerisinde faaliyet gösteren tesisler için aynı kurallar uygulanacaktır. Tahsisatlar, tesislerin üretim miktarlarına göre yapılacağı için düşük karbon teknolojisine sahip tesisler büyük avantaj sağlayacaklardır. Ayrıca 3.uygulama döneminde karbon fiyatlarında bir dalgalanma olmaması için alınan önlemler ve fiyatlandırmanın ekonomik büyüme faktörleri, enerji fiyatları, gibi piyasa koşulları doğrultusunda yapılması büyük tesisler için avantaj sağlayacaktır. AB Komisyonu ETS kapsamında kalan sanayi tesisleri için ticari kolaylıklar sağlanması ve AB'nin ETS'yi uygulama sürecinde bu şirketlere finansman yardımı sağlanması konusunda çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca karbon kaçaklarına karşı bazı sektörlerde önlemler alınacaktır. Böylece emisyon azaltıcı önlemler nedeniyle üretim maliyetleri artan AB üyesi ülkelerin, karbon azaltıcı önlemler almayan ve dolayısı ile bu yönde maliyetleri artmayan AB üyesi olmayan ülke sanayileri karşısında korunması sağlanacaktır. AB Komisyonu ve AB, bu uygulamalar ile Avrupa sanayini emisyon ticareti sisteminin uygulanması konusunda desteklemektedir.[44]

3. Emisyon ticaretinin küresel boyutta düşünülmesi:

ERT, 1994 Yılında yayınlanan ilk raporunda[45] iklim değişikliğinin önlenmesi ile ilgili politikalar belirlenirken küresel boyutta planlama yapılması, belirsizliklerin

42 Kopenhag'dan sonra Uluslararası İklim Değişikliği Müzakereleri, Bkz.: http://www.businesseurope.eu/ content/default.asp?PageID=657, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

43 Cancun Başarı Tablosu, Bkz.: http://www.businesseurope.eu/ content/default.asp?PageID=657, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

44 Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sisteminin Revizyonu, a.g.k, s.2-6.

45 İklim Değişikliği Müzakeresi: Pratik Politikalar için 7 İlke Raporu, a.g.k.

dikkate alınması ve bilimsel temele dayanan kararlar alınması gerektiğini belirtmiştir. ERT, Haziran 2009'da yayınlanan *İklim Değişikliğini Engellemek Raporunda*[46]; küresel boyutta ve 2010-2050 yıllarını kapsayacak uzun dönemli planlama yapılmasını önermektedir. ERT'ye göre sadece gelişmiş ülkelere değil gelişmekte olan ülkelere de hedefler verilmelidir ve küresel sera gazı emisyon pazarı[47] oluşturulmalıdır.

UNICE 2008 yılında yayınladığı İklim Değişikliği ile Mücadele Raporunda;[48] ETS'nin küresel bir pazar haline getirilmesi ve tüm sektörleri ile küresel ekonominin bu pazara destek olması gerektiğini AB'ye iletmiştir. UNICE, Kopenhag İklim Değişikliği Konferansından sonra yaptığı basın açıklamasında; iklim değişikliğinin önlenmesi ile ilgili uzun dönemli ve küresel boyutta planlama yapılması gerektiğini ve uluslararası bir pazar oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir. [49] Cancun İklim Değişikliği Konferansından sonra yapılan basın açıklamasında da aynı görüşlerini dile getiren UNICE; uzun vadeli ve küresel politikaların ETS'yi daha güçlü bir yapıya kavuşturacağını ve böylece daha yüksek hedefler belirlenebileceğini belirtmiştir. ERT ve UNICE; karbon emisyonu azaltma hedefini tek başına yüklenmek istememektedir. Sisteme gelişmiş ülkelerin yanında gelişmekte olan ülkelerin de dahil edilmesini talep etmektedir. Tüm ekonomilerin dahil olacağı küresel boyutta ve uzun vadeli bir planlamanın ETS'yi güçlendireceğini düşünen ERT ve UNICE bu konudaki taleplerini AB'ye iletmektedir.

Uluslararası bazda kabul gören global bir ETS, AB ETS'yi de kapsayabilecektir. Bu nedenle AB, 3. uygulama döneminde her iki sistemin birbirleri ile bağlantısı yönünde çalışmalar yapılacağını duyurmuştur. Küresel emisyon ticareti ile tecrübe kazanmış Avrupa emisyon pazarının koordineli çalışması Avrupa sanayisine daha da büyük bir pazar sağlayacaktır. Ayrıca karbon kaçaklarına karşı bazı sektörlerde önlemler alınarak sistemdeki sorun küresel platformda çözüme kavuşturulmaktadır. Böylece emisyon azaltıcı önlemler nedeniyle üretim maliyetleri artan AB üyesi ülkelerin, karbon azaltıcı önlemler almayan ve dolayısı ile bu yönde maliyetleri artmayan AB üyesi olmayan ülke sanayileri karşısında korunması sağlanacaktır.[50]

46 Avrupa'nın Enerji Konusundaki Geleceğini Sağlamak, Rekabet Gücünü Korumak ve İklim Değişikliğini Engellemek Raporu, a.g.k.

47 Emisyon Ticareti Mekanizması. (Kyoto Protokolü'nün 17.maddesinde düzenlenmiştir.)

48 İklim Değişikliği ile Mücadele Raporu, a.g.k.

49 Kopenhag'dan sonra Uluslararası İklim Değişikliği Müzakereleri, a.g.k.

50 Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sisteminin Revizyonu, a.g.k, s.2-6.

4. Kyoto Protokolü'nün diğer mekanizmalarının çalıştırılması

ERT, *İklim Değişikliği: Pozitif Hareket için ERT Raporu*[51] *ve İklim Değişikliği: Hükümetler ve Sanayi Nasıl Birlikte Çalışabilir Raporlarında*[52]; hükümetlerin Kyoto Protokolü'nde yer alan esneklik mekanizmalarını desteklemeleri gerektiğini belirtmektedir. Raporda Ortak Uygulama[53] mekanizmasının kullanılması gerektiği ifade edilerek bu Mekanizma ile ilgili ERT'nin beklentileri sayılmaktadır. ERT, Haziran 2009'da yayınlanan son raporunda[54] Temiz Kalkınma Mekanizmasının[55] revize edilmesi ve bu mekanizma çerçevesinde iklim değişikliği belgelendirmesi yapılması konularına değinmektedir. ERT, raporlarında bu mekanizmaların çokuluslu şirketlere yeni iş imkânları sağlayacağını belirtmektedir.

UNICE de AB Emisyon Ticareti Direktifinin revize edilmesi ile ilgili yaptığı basın açıklamasında;[56] Kyoto Esneklik Mekanizmalarının genişletilerek uygulanması gerektiğini açıklamıştır. Kopenhag ve Cancun İklim Değişikliği Konferanslarında da UNICE'nin en önemli konu başlıklarından biri Esneklik Mekanizmalarının uygulanması olmuştur.[57] UNICE, Temiz Kalkınma Mekanizmasının; öngörülebilen, uzun dönemli, şeffaf finansal mekanizmalarla donatılmasını talep etmektedir. Kyoto Esneklik Mekanizmalarının birlikte uygulanması ulusötesi şirketlere hareket kolaylığı sağlayacak ve pazarı genişletecektir. Bu üçlü sistemin tüm dünyada uygulanması AB ETS ile tecrübelenen Avrupa ulusötesi şirketlerine rekabet üstünlüğü ve daha büyük bir pazar imkânı sunacaktır. Bu nedenle ulusötesi şirketler tüm mekanizmaların uygulanmasını ve bu sistemin tüm dünyada benimsenmesini talep etmektedir.

AB, 3.uygulama döneminde Kyoto Protokolünün diğer esneklik mekanizmalarını çalıştırmak için harekete geçmiştir. Yeni uygulamaya göre; Ortak Uygulama ve Temiz Kalkınma Mekanizması yolu ile tedarik edilecek krediler, 2008 ve 2020 yılları arasında toplam indirim miktarının % 50'sini aşmayacak şekilde sınıflandırılmıştır. Uluslararası kabul görecek bir anlaşma sağlanırsa söz konusu oranın değişmesi ile ilgili değerlendirme, komisyon tarafından

51 İklim Değişikliği: Pozitif Hareket için ERT Raporu, a.g.k.

52 İklim Değişikliği: Hükümetler ve Sanayi Nasıl Birlikte Çalışabilir Raporu, a.g.k.

53 Kyoto Protokolünün 6.maddesinde yer alan bu düzenleme üç esneklik mekanizmasından birisidir. Ülkelere sera gazı emisyonun azaltılması için yürüttükleri tüm projelerden toplu değerlendirme yöntemi ile kredi alma imkânı sağlamaktadır.

54 Avrupa'nın Enerji Konusundaki Geleceğini Sağlamak, Rekabet Gücünü Korumak ve İklim Değişikliğini Engellemek Raporu, a.g.k.

55 Temiz Kalkınma Mekanizması. (Kyoto Protokolü'nün 12.maddesinde düzenlenmiştir.)

56 Revize AB ETS'nin Uygulanması, Bkz.: http://www.businesseurope.eu/ content/default.asp?PageID =657, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

57 Cancun Başarı Tablosu, a.g.k.

yapılacaktır. Ortak Uygulama ve Temiz Kalkınma Mekanizması dışında AB tarafından belirlenecek esaslar doğrultusunda hayata geçen ve AB üyesi ülkelerde gerçekleştirilecek karbon azaltıcı projeler de ETS kapsamında kullanılabilecektir. Böylece tüm mekanizmaların beraber işlemesi sağlanacaktır.[58]

5. ETS'nin tüm sektörleri kapsaması ve içeriğinin genişletilmesi

Üyelerinin çoğu sanayi ve enerji şirketleri olan ERT ve UNICE, AB'nin iklim değişikliği politikaları sonucunda konan yaptırımları uygulamak zorundadır. Karbon emisyonunun azaltılması için konulan hedefler doğrudan bu şirketlerin hedefleri olmaktadır ve bu hedefler de şirketlerde baskı yaratmaktadır. ERT ve UNICE Avrupa'da faaliyet gösteren ve karbon emisyonuna neden olan birçok başka sektörün olduğunu dile getirerek ETS'nin bu sektörleri de içine alacak şekilde genişletilmesini talep etmektedir. ERT, 17 Ocak 2008 tarihinde Komisyona bir mektup[59] göndererek AB Emisyon Ticareti Sisteminin revize edilmesi gerektiğini belirtmiş ve revizyon aşamasında ETS'ye dahil olan sektörlerin gözden geçirilmesini talep etmiştir.

UNICE, İklim Değişikliği Konferanslarının ardından Kopenhag ve Cancun Başarı Tablosu başlığıyla birer rapor yayınlayarak ETS'nin sektörel yaklaşım benimsenerek revize edilmesi gerektiğini belirtmiş ve emisyondan sorumlu tüm sektörlerin emisyon azaltma hedeflerini benimsemesi gerektiğini ifade etmiştir.[60] ERT ve UNICE karbon emisyonu çok yüksek olan havacılık sektörünün ETS'ye dahil edilmesini talep etmektedir.

Sektörel genişleme dışında ERT ve UNICE'nin bir başka talebi de ETS'nin diğer emisyonları kapsayacak şekilde genişletilmesidir. ERT, 1997 yılında yayınlanan İklim Değişikliği: Pozitif Hareket için ERT Raporunda[61] sera gazı emisyonunun sadece karbondioksitten ibaret olmadığını metan gibi diğer gazların emisyonunun da azaltılmasına çalışılması gerektiğine dikkat çekmiştir. UNICE bu konuya AB'nin dikkatini çekmek için özel bir rapor yayınlamış ve ETS'nin doğru kullanılmadığını dile getirmiştir. Emisyon Ticareti Sistemi Raporunda;[62] mevcut durumda ETS'nin yanlış kullanıldığı ve gelecekte azot oksit gazı (NOx) ve kükürt dioksit gazı (SO2) emisyonlarını azaltacak şekilde düzenlenmesi gerekliliği belirtilmektedir. Raporda; yerel ve bölgesel hava kalitesine olumsuz etkileri olan NOx ve SO2'nin 2007 yılında % 36 ve % 72 seviyelerinde olduğu

58 Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sisteminin Revizyonu, a.g.k, s.2-6.
59 AB Komisyonu'na Mektup, Bkz.: http://www.ert.be/doc/01698.pdf, (Erişim Tarihi:03/08/2009)
60 http://www.businesseurope.eu/content/default.asp?PageID=657, (Erişim Tarihi:03/08/2009)
61 İklim Değişikliği: Pozitif Hareket için ERT Raporu, a.g.k.
62 Emisyon Ticareti Sistemi Raporu, Bkz.: http://www.businesseurope.eu/ content/default.asp?PageID =657, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

belirtilmektedir. 1990 seviyelerinin altında olmasına rağmen bu seviyeler AB tarafından dikkate alınmalı ve bu gazların hava kalitesine zararı AB tarafından bilimsel olarak incelenmelidir. ERT ve UNICE, ETS'yi 1990 yılı seviyelerinin altında seyreden NOx ve SO2'yi de içine alacak şekilde genişletmek istemektedir. Aslında 1990 yılı seviyelerinin altında olduğu için bu gazların ETS'ye dahil edilmelerinin bir anlamı yoktur çünkü ETS'nin amacı sera gazı emisyonlarının 1990 yılı seviyelerinin altına düşürülmesidir. Ancak karbon azaltma hedefi kendilerine ağır gelen ulusötesi şirketler azaltımı kolay olan bu gazların sisteme dahil edilmesine çalışmaktadır.

ERT ve UNICE hem sektörler bazında hem de emisyonları sınırlanacak gazlar bazında ETS'nin genişletilmesini istemektedir. ETS 1. ve 2.uygulama döneminde bazı eşik değerleri aşan enerji üretim tesisleri, yakma tesisleri, rafineriler, kok fırınları, demir çelik tesisleri, çimento, cam, kireç, tuğla, seramik ve kağıt fabrikaları kapsanmaktadır. Sera gazlarından sadece karbondioksit emisyonları kapsam içerisindedir. AB, ETS'nin 3.uygulamada döneminde petrokimya, aluminyum ve amonyak üretim tesisleri karbondioksit emisyonları, nitrik ve adipik asit üretiminden kaynaklanan nitroz oksit emisyonları ile alüminyum sektöründeki PFC emisyonlarının da sisteme dahil edilmesine karar vermiştir. Ayrıca sera gazları yakalanması, taşınması ve jeolojik depolanması ile ilgili aktivitiler de kapsam içerisine alınmaktadır. Havacılık sektörü ise 2012 yılından itibaren sisteme alınacaktır. Toplam tahsisat miktarının %5 kadarı 2013 yılından sonra sisteme yeni girecek tesisler ya da hava yolları şirketleri için ayrılmıştır. Aluminyum ve amonyak üretimi yeni sektörler olarak ETS içerisine alınacak ayrıca N2O ve PFC parametreleri kapsama sokulacaktır.[63]

6. ETS'de ölçme, raporlama ve izleme yapılması

ERT'nin 1997 yılı raporunda[64] ilk kez önerdiği ETS'de izleme ve değerlendirme yapılması Haziran 2009'da yayınlanan son raporunda[65] detaylandırılmıştır. ERT, sistemin ölçme, raporlama ve değerlemeye tabi tutulmasının ve etkili ölçümler yapılmasının ETS'nin etkin işlemesi için önemli olduğunu AB'ye hatırlatmaktadır.

Cancun Başarı Tablosunda UNICE de aynı konuya değinmekte ve ölçme, raporlama ve değerleme konusunda güçlü ve sabit bir politika benimsenmesi gerektiğini ifade etmektedir.[66]

63 Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sisteminin Revizyonu, a.g.k, s.2-6.
64 klim Değişikliği: Pozitif Hareket için ERT Raporu, a.g.k.
65 Avrupa'nın Enerji Konusundaki Geleceğini Sağlamak, Rekabet Gücünü Korumak ve İklim Değişikliğini Engellemek Raporu, a.g.k.
66 Cancun Başarı Tablosu, a.g.k.

AB Komisyonu ETS'nin ölçme, raporlama ve değerlemeye tabi tutulmasının ve etkili ölçümler yapılmasının sağlanması için ülke bazında yapılan raporlama sistemine ek olarak AB düzeyinde yapılacak bir raporlama sistemini devreye sokmuştur. Bundan sonra farklı üye ülkelerde kurulu tesisler arası transferlerin sadece ilgili üye ülkelerdeki kayıt sistemlerine değil Brüksel'de bulunan merkezi kayıt sistemine (Community Independent Transaction Log, CITL) de bildirilmesi gerekmektedir. Merkezi kayıt sistemi sayesinde sistemin izlenmesi, ölçümü ve raporlaması düzenli yapılabilecek ve ulaşılan veriler AB ETS'nin genel verileri olacaktır.[67]

Sonuç

Dünya ısısı düzenli olarak arttığı için iklim değişikliği karşı karşıya olduğumuz büyük tehditlerden biridir. Bu tehdide karşı hem uluslararası arenada hem de bölgesel politikalar düzeyinde çözüm aranmakta ve planlar oluşturulmaktadır. Ulusötesi şirketler için iklim değişikliği bir sorun olmanın ötesinde bir pazar niteliği taşımaktadır. Pazar imkânlarının yanı sıra bu şirketler; iklim değişikliği politikaları doğrultusunda teknolojilerini yenilemek, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını artırmak ve nükleer araştırmalara izin almak gibi avantajlara sahip olmaktadır. Diğer taraftan iklim değişikliğinin önlenmesi için alınacak önlemler, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve nükleer teknolojilerinin geliştirilmesi düşük gelir düzeyine sahip ülkeler ve bu ülkelerin sanayileri için oldukça maliyetli ve uygulaması zor alanlardır. Ulusötesi şirketle bu anlamda da bu ülke sanayilerine karşı rekabet avantajı elde etmekte ve Çin gibi yükselen ekonomilerin geri planda tutulmasını sağlamaktadır.

Avrupa ulusötesi şirketleri de küresel çokuluslular gibi iklim değişikliği politikalarını pazar payı yüksek bir sektör olarak görmektedirler ve bu pazarın daha da büyümesi için AB'nin desteğini talep etmektedirler. İklim değişikliği uygulamaları içerisinde Avrupa sanayisinin en çok ilgilendiği alan kurulması için baskı yaptıkları emisyon ticareti sistemidir. AB ETS, Avrupa ulusötesi şirketleri için temiz, büyük ve paylaşılmamış bir pazardır. Bu pazarın değeri 2005 yılında ilk kurulduğunda 10 milyar dolar iken 2007 yılında 64 milyar dolara yükselmiştir. 2008 yılında; 4 milyar ton karbondioksitin satılan sistemin hacmi 120 milyar dolara ulaşmıştır. 2020 yılında karbondioksit satışının dört kat daha artarak 16 milyar tona ulaşması beklenmektedir. Bu sistemde AB tarafından yapılacak her düzenleme ulusötesi şirketler için çok önemlidir. Bu nedenle ERT ve UNICE gibi ulusötesi kapitalist sınıf birlikleri AB ETS'nin uygulanması ile ilgili taleplerini AB'ye iletmekte ve isteklerinin yerine getirilmesini sağlamaktadır.

67 Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sisteminin Revizyonu, a.g.k, s.2-6.

ERT ve UNICE öncelikle sistem ile ilgili verilecek kararların sanayinin rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemeyecek kararlar olmasını istemektedir. Sistemin yönetilmesi ve sisteme bağlı vergilendirme ile ilgili kararların sanayi lehine olmasını talep eden ERT ve UNICE, AB'ye bu isteklerini kabul ettirmiştir. Hatta 3.uygulama döneminde karbon fiyatlarında bir dalgalanma olmaması için AB'nin aldığı önlemler ve fiyatlandırmanın ekonomik büyüme faktörleri, enerji fiyatları, gibi piyasa koşulları doğrultusunda yapılması Avrupa sanayisi için avantaj sağlayacaktır. ERT ve UNICE'nin bir diğer talebi sanayini desteklenmesidir. ETS'nin etkin işlemesi için fiyat etkinliği olan politikaların benimsenmesinin ve zorunlu lisanslama yapılırken fikri mülkiyet haklarının korunmasının Avrupa sanayisi için önemli olduğunu dile getiren birlikler AB'den kuralların belirlenmesi ve politikaların uygulanması için fon sağlanmasını talep etmektedir. AB, 3.uygulama dönemi için AB düzeyinde kurallar belirlenmesini karara bağlamıştır. Böylece ETS tek bir çatıdan yönetilecek ve tüm ülkeler ve sektörler için kurallar aynı olacaktır. Bu uygulama ERT ve UNICE şirketlerinin hem rahat faaliyet etmelerini sağlayacak hem de ERT ve UNICE'yi tek tek ülkelerin politikalarını yönlendirmekten kurtaracaktır. ERT ve UNICE'nin talepleri doğrultusunda ETS planlamasının küresel boyutta yapılması ve Kyoto Protoklü'nün diğer mekanizmalarının çalıştırılması ulusötesi şirketlerin emisyon pazarını genişletecektir. AB ETS böylece hem daha etkin işleyecek hem de sistem genişlediği için şirketlerin kazanımları artacaktır. Aynı şekilde sistemin diğer gazları ve sektörleri kapsayacak şekilde genişlemesi de Avrupa sanayisinin kazanımlarını artıracaktır. ERT ve UNICE'nin AB ETS ile ilgili son talepleri sistemin ölçme, izleme ve değerlendirmesinin yapılabilmesidir. AB'nin 3.uygulama döneminde merkezi kayıt sistemini zorunlu kılması bu talebin cevaplanmasıdır. Sistemin merkezi olarak izlenmesi sistemle ilgili verilerin doğru elde edilmesini sağlayacak ve sistemle ilgili olumlu veya olumsuz yönlerin belirlenmesine yarayacaktır.

ERT ve UNICE'nin ETS ile ilgili altı temel alanda sunduğu önerileri AB tarafından eksiksiz kabul edilmiş ve AB ETS'nin 3.uygulama döneminde uygulanmak üzere karara bağlanmıştır.

İklim değişikliğinin önlenmesi için belirlenecek politikalar yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik ederken nükleer araştırmalara ve nükleer enerji kullanımına da kapı açmaktadır. Nükleer enerjinin amacı elektrik üretmek değildir. Elektrik nükleer santrallerdeki son üründür. Asıl amaç silahlanma ve plütonyum ayrıştırma gibi faaliyetlerdir. Bu teknoloji yeni tür bomba ve füze imalatına hizmet etmektedir. Nükleer araştırmalara izin verilmesi iklim değişikliğinin önlenmesinden çok silahlanmanın artırılmasına neden olacaktır.

İklim değişikliğinin önlenmesi için belirlenecek politikaların ulusötesi kapitalist sınıfın önerileri doğrultusunda belirlenmesi bu politikaların tarafsız oluşturulmasına ve etkin bir şekilde uygulanmasına engel teşkil etmektedir. Bu şekilde uygulanan politikalar az gelişmiş ve gelişmekte olan ülke sanayileri için kısıtlayıcı olmaktadır. Diğer taraftan amacına hizmet etmeyen iklim değişikliğinin önlenmesi politikaları uygulanmakta ve küresel ısınma tehdidi önlenememektedir.

Kaynakça

AB Öncülüğünde İklim Değişikliği ile Mücadele Broşürü, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 2010.

Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sistemi (AB ETS) ve 2012 sonrası için AB yaklaşımları, Bkz: http://www.enver.com.tr/bilgiler/Avrupa%20Birligi%20Emisyon%20Ticaret%20Sis temi.pdf, (Erişim Tarihi: 04.04.2011)

Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sisteminin Revizyonu, Bkz.: http://www.enver.com.tr/ bilgiler/Avrupa%20Birligi%20Emisyon%20Ticaret%20Sistemi%20(AB%20ETS)%20Revizyonu.pdf, s.2-6, (Erişim Tarihi: 04.04.2011)

Greer, Jed, Kavaljit Singh, Ulusötesi şirketlerin Kısa Tarihi, Bkz.:http://www.globalpolicy.org/component/content/article/221-transnational-corporations/ 47068.html , (Erişim Tarihi: 14/05/2010)

İklim Değişikliği Nedir?, Bkz.: http://www.kuresel-isinma.org/kuresel-isinma/iklim-degisikligi-nedir-.html, (Erişim Tarihi: 09/08/2009)

Kadıoğlu, Sedat, Orhan Dokumacı, "İklim Değişikliği ve Türkiye", Çalışma Notu, Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Ankara, 2007

Robinson, William I. Jerry Haris, "Küresel Yönetici Sınıfa Doğru mu? Küreselleşme ve Ulusötesi Kapitalist Sınıf", Bilim ve Toplum, V.: 64, Sayı:1, 2000.

Türkeş, Doç. Dr. Murat, Gönül Kılıç, "Avrupa Birliği'nin İklim Değişikliği Politikaları ve Önlemleri", Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, S. 2, 2004.

Vander Stichele, Myriam, Kim Bizzari, Leonard Plank, "AB Ticaret Politikasında Şirket Gücü: İş Dünyası için İyi, Dünya için Kötü", Seattle'dan Brüksel'e Ağı Çalışma Raporu, 2006, s.10.

http://www.businesseurope.eu/Content/Default.asp?, (Erişim Tarihi: 06/07/2011)

http://www.businesseurope.eu/content/default.asp?PageID=657, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

http://www.euractiv.com/en/climate-change/eu-emissions-trading-scheme/article-133629, (04.04.2011)

www.ert.be, (Erişim Tarihi: 07/01/2011)

http://www.ert.be/origins.aspx, (Erişim Tarihi: 07/01/2011)

http://www.unctad.org/Templates/WebFlyer.asp?intItemID=5037&lang=1, (Erişim Tarihi: 4/05/2011)

AB Dokümanları

COM(2002)595 Sayılı Açık Deniz Gemileri için Atmosferik Emisyonun Azaltılması Stratejisi, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2002.

COM(2003)85 Sayılı Gelişim İşbirliği Çerçevesinde İklim Değişikliği Strateji, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2003.

COM(2005)565 Sayılı Çevre ve Güvenlik için Küresel İzleme Sistemi: Hayalden Gerçeğe, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2005.

COM(2007)2 Sayılı İklim Değişikliği Stratejisi: 2020 ve sonrası için yol, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2007.

COM(2007)540 Sayılı Küresel İklim Değişikliği İttifakı Stratejisi, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2007.

COM(2007)354 Sayılı İklim Değişikliğinin Uyarlanması Stratejisi, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2007.

COM(2008)645 Sayılı Ormanların Yok olmasıyla Mücadele Strateji, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2008.

COM (2008)748 Sayılı Çevre ve Güvenlik için Küresel İzleme Sistemi: Daha Güvenli Bir Dünyayı Önemsiyoruz, AB Komisyonu Strateji Belgesi, 2008.

2003/54/EC Sayılı Elektrik iç piyasasına ilişkin ortak kuralları belirleyen Direktif, AB Direktifi, 2003.

2003/55/EC Sayılı Doğalgaz iç piyasasına ilişkin, piyasanın kademeli olarak serbestleştirilmesi de dahil olmak üzere ortak kuralları belirleyen Direktif, AB Direktifi, 2003.

2003/87/EC Sayılı Sera Gazı Emisyon Ticaret İzninin Düzenlenmesi Direktifi, AB Direktifi, 2003.

2003/96/EC Sayılı Enerji Ürünlerinin ve Elektriğin Vergilendirilmesi Direktifi, AB Direktifi, 2003.

2004/280/EC Sayılı Sera Gazı Emisyonunun İzlenmesi Direktifi, AB Direktifi, 2004.

2009/28/EC Sayılı Yenilenebilir Kaynaklardan Elde Edilen Enerjinin Kullanımı Direktifi, AB Direktifi, 2009.

2009/31/EC Sayılı Karbondioksitin Jeolojik Depolaması Direktifi, AB Direktifi, 2009.

Avrupa Sanayiciler Birliği Dokümanları

AB Komisyonu'na Mektup, Bkz.: http://www.ert.be/doc/0092.pdf, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

AB Komisyonu'na Mektup, Bkz.: http://www.ert.be/doc/01698.pdf, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

Avrupa'nın Enerji Konusundaki Geleceğini Sağlamak, Rekabet Gücünü Korumak ve İklim Değişikliğini Engellemek Raporu, Bkz.: http://www.ert.be/doc/01707.pdf, (Erişim Tarihi: 03/08/2009)

İklim Değişikliği Müzakeresi: Pratik Politikalar için 7 İlke Raporu, Bkz.: http://www.ert.be/ doc/01646.pdf, (Erişim Tarihi: 03/08/2009)

İklim Değişikliği: Pozitif Hareket için ERT Raporu, Bkz.: http://www.ert.be/doc/0119.pdf, (Erişim Tarihi: 03/08/2009)

İklim Değişikliği: Hükümetler ve Sanayi Nasıl Birlikte Çalışabilir Raporu, Bkz.: http://www.ert.be/doc/0012.pdf, (Erişim Tarihi: 03/08/2009)

Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu Dokümanları

Cancun Başarı Tablosu, Bkz.: http://www.businesseurope.eu/ content/default.asp?PageID =657, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

İklim Değişikliği ile Mücadele Raporu, Bkz.: http://www.businesseurope.eu/content/default.asp?PageID=657, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

Kopenhag'dan sonra Uluslararası İklim Değişikliği Müzakereleri, Bkz.: http://www.businesseurope.eu/ content/default.asp?PageID=657, (Erişim Tarihi:03/08/2009)

Revize AB ETS'nin Uygulanması, Bkz.: http://www.businesseurope.eu/ content/default.asp?PageID =657, (Erişim Tarihi:03/08/2009)